

א) ונמשנה עשר גרסי': (א לאור הגר. בגמרא (דף טז:) מפרש טעמא: זודקין. שלא יעבור עליו צבל יראה וצבל ימלא: **זכמה אמרו.** לקמן במתניתין: **שפי שורות.** של צביות הסודרות במרתף של יין רריך לצדוק ציניהם. אחרי שאמרנו כל מקום שאין מכניסין בו חמץ אין רריך לצדוק במרתף לא אמרו ומפרש לא אמרו אלא במרתף שמכניסין בו חמץ כגון מרתף שמתפק ממנו יין לשולחני ופעמים שהשמש עומד לנוגו יין ופתו צידו וכשהיין כלה נכנס למרתף **המרתף.** בגמ' (דף טז:) מפרש מאי ה"א: **שפי שורות העליונות נו'.** מפרש בגמ' (סג:) **גב' ה"ג קא סלקא דעתך מאן דאמר נגהי נגהי ממש.** כשיאיר השחר שחרית של י"ד: **מאן דאמר ליני ליני ממש לא גרסי'.** דא"ר ודאי ליני הוא ממש: **הבקר הוא קס"ד דה"ק** ולצדוק דהיינו אור כלומר ששמו אור והצגים שולחו: **מי כסבי האור בקר.** דלשמתע ולאור דהיינו בקר דמימיזי לומר דאור שם דבר הוא וקרי לצדוק אור: **הבקר אור כסבי.** האי אור לאו שם דבר הוא אלא הבקר האיר והאצגים שולחו כמאן דאמר לפרא נהר ולפי דרכו לימדך הכתוב דקר חרץ מחאי יוסף שהמתינו עד שהאיר המורח כדרכ יהודה אצל אור שהא שם דבר אינו אלא לילה: **כדי טוב.** היוצא לדרך יכנס ערביית לבית מלון צדוק החמה וזרחת ולמחר ימתין עד הנך החמה ויאץ ואז טוב לו שהאור טוב לו¹ שנאמר צדוק כי טוב² ומה היא טובתו מפני החיות ומפני הלכטים: **וכאור בקר.** השמש משמע על דסס דבר הוא והכי קאמר דוד וכאור זה דהיינו בקר כן יזרח שמש לצדיקים שיאלו מאפילתן לעולם הבא: **מי כסבי אור בקר.** דהיינו שם דבר וימנה אור הוא בקר וכן יזרח שמש: **וכאור בקר כסבי.** ואין זה שם דבר אלא כמאיר של בקר צורה שמש כשמתחיל הבקר להאיר בעולם הזה והוא חמץ ואפל בעלות השחר נוגה כוחית השמש של עכשיו תהיה אומה עשה לצדיקים לעמיד לצב לפי שיהא אור החמה גדול מאלד ואפילו עלות השחר שלה יאיר כהנך החמה של עכשיו: **למאיר וצא קראו יוס.** משעה שמתחיל להאיר והאי אור לאו שם דבר הוא: **והא קיימא לן.** עד שמתע קמייתא דצרכותי: **עד זאת הכוכבים ימלא.** כדכתיב מעלות השחר ועד זאת הכוכבים דעזרא (מגמיה ד): **אלא. תריץ הכי:** קרייה **רחמנא לנהורא נו'.** האי ויקרא לאו קריאת שם שברא מהוד מעטה לבשו: **ופקדיה אמלושא דימא.** כוהו לשמש ביום ולחושך כוה לשמש צלילה. קרא כמלך שקרא לעצדו שיבא לפניו: **הא קמ"ל דאור כוכבים נמי אור הוא.** לעולם כוכבים המאירים קאמר ודקא קשיא לך הא שאינן מאירין לא הא דנקט כוכבי אור לאו למעוטי כוכבים שאינן מאירין דכל כוכבים יש להם אור וליכא למעוטי מידי וקרא אשמעינן דאור כוכבים קרוי אור ונפקא מינה לנודר הנאה מן האור שיאמר צאורן של כוכבים: מדקאמר

והא קיימא לן עד צאת הכוכבים ימלא הוא. אומר ר"י דפשיטא ליה לגמרא דעד זאת כאת הכוכבים ימנא משום דמסקינן צפ"צ דמגילה (דף לז:) דמגילה ומהתם נמי מוכח דעד זאת הכוכבים יוס הוא ולא קשה מההוא קרא לתנאי דפרק צמה מדליקין (דף לד:) וזהו. דקאמר ר' יהודה משתקע החמה כל זמן שפני מוצח מאדימין ואיכא לתאן דאמר התם שני חלקי מיל שהוא לפי הנראה שעה גדולה לפני זאת הכוכבים דאין צוקיין צאלת הכוכבים כדאמר התם לא כוכבים גדולים הנראין ציון ולא כוכבים קטנים הנראין צלילה אלא ציונים¹⁰: **י (בדרתנן) הנודר מן האור.** מיהו היכא דלשון צני אדם כדאמרין בערבין (ד' יע'): גצי האומר משקל ידי עלי מדאורייתא קיבורת כולה צנדרים הלך אחר לשון צני אדם דהיינו עד האציל¹⁰ ט:

אור

אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנהר כל מקום שאין מכניסין בו חמץ אין צריך בדיקה⁶ ובמה אמרו ב' שורות במרתף מקום שמכניסין בו חמץ בית שמאי אומרים ב' שורות על פני כל המרתף ובית הלל אומרים שתי שורות החיצונות שהן העליונות: **גב' מאי אור רב הונא אמר נגהי** רוב יהודה אמר לילי קא סלקא דעתך דמאן דאמר נגהי נגהי ממש ובמאן דאמר לילי לילי ממש מיתבי יבבקר אור והאצגים שולחו אלמא אור ימנא הוא מי כתיב האור בקר הבקר אור כתיב כמאן דאמר צפרא נהר וכדרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב⁷ לעולם יכנס אדם בכי טוב ויצא בכי טוב מיתבי⁸ וכאור בקר יזרח שמש אלמא אור ימנא הוא מי כתיב אור בקר וכאור בקר כתיב והכי קאמר וכאור בקר בעולם הזה כעין זריחת שמש לצדיקים לעולם הבא מיתבי⁹ ויקרא אלהים לאור יום אלמא אור ימנא הוא הכי קאמר¹⁰ למאיר ובא קראו יום אלא מעתה ולחשך קרא לילה למחשך ובא קרא לילה והא קיימא לן דעד צאת הכוכבים ימנא הוא אלא הכי קאמר קרייה רחמנא לנהורא ופקדיה אמצותא דימנא וקרייה רחמנא לחשוכא ופקדיה אמצותא דלילה מיתבי⁴ הללוהו כל כוכבי אור אלמא אור אורתא הוא הכי קאמר הללוהו כל כוכבים המאירים אלא מעתה כוכבים המאירים הוא דבעו שבוחי והא כתיב⁵ הללוהו כל צבאיו אלא הא קמ"ל דאור דכוכבים נמי אור הוא למאי נפקא מינה לנודר מן האור⁷ (דרתנן) והנודר מן האור אסור באורן של כוכבים מיתבי⁶ לאור יקום רוצח יקטל עני ואביון ובליילה יהי כנגב

אור לארבעה עשר פרק ראשון פסחים ב.

אור לארבעה עשר בודקין את החמץ. פ"ה שלא לעבור עליו צבל יראה וצבל ימלא וקשה לר"י כיון דלר"ח ציטול כדאמר בגמ' (דף טז:) הצדוק רריך שיצטל ומדאורייתא ציטול בעלמא סגי^א אמאי הרכיבו חכמים צדיקה כלל ונראה לר"י דא"ע ג דסגי ציטול

בעלמא דהמירו חכמים לצדוק חמץ ולצברו⁹ שלא יצא לאכלו וכן משמע לקמן (דף י): דצבי רצא ככר צשמי קורה וכו' או דלמא זימנין דנפל ואמי למיכליה² והטעם שהמירו חמץ טפי מצשאר איסורי הנאה שלא הרכיבו לצברם משום דחמץ מותר כל השנה ולא נאסר רק צפסא ולא צדילי מיינה כדאמר לקמן (דף יא.) ולא דמי לצבר צחלב וערלה וכלאי הכרס שאיסורם נוהג איסור עולם י וזויר נמי איסוריה שרי לאחריו ג יא נמי שאני חמץ שהחמירה בו תורה חכמים לצדוק ולצברו אפילו היכא דציטלו משום דלמלא אמי למיכליה ונראה לרש"י³ דלפילו לפי טעם האחרון ז"ל דהחמירו חכמים צבל חמץ אפי' צחמץ נוקשה ועל ידי מערובת אף על גב דליכא צל יראה לפיר"ט צריש אלו עוברין (דף מז.) דהא אמר שיאור ישרף ויינו חמץ נוקשה כדמוכח התם ואיכא למ"ד נמי התם דכ"ש חמץ גמור על ידי מערובת משמע דלספור להשעולו דאי מותר להשהותו אמאי ישרף ישהה אותו עד אחר הפסח ויהא מותר אפילו לרבי יהודה דלא אסר רבי יהודה חמץ אחר הפסח אלא צחמץ גמור דאיכא ג' קראי לתוך זמנו ולפני זמנו ולאחר זמנו (לקמן דף סח:) אצל צנוקשה דליכא אלא חד קרא¹¹ אפי' ר' יהודה מודה:

קא סלקא דעתך מ"ד נגהי וכו'. לא נקט קס"ד אלא משום מאן דאמר נגהי דלא קאי הכי ואגב אורחיה נקט נמי ליני ממש¹ ומש"ה אין לשבש הספרים: **וברדרב** יהודה. לא קאי אמאי דמשני כדאמר צפרא נהר אלא מילתא צשמי נפשה היא ומפרש מה השמיענו הפסוק לר"ע: **יבנם בני טוב.** אורי' דצפרק הכונס (דף ס זסס:) משמע דטעם הוי משום מויקין דמפיק ליה התם מלא תלאו איש מפתח ביתו וקרא משום מויקין קא מוהיר דמפיקין מיינה התם כיון שניתן רשות למשחית וכו' ולפי זה אפילו מעירו

אדם רריך לזיזר שיא' כבי טוב¹ והא דנקט כניסה תחלה¹¹ היינו משום דאורחא דגמרא למינקט הכי כמו מטפס ועולה ומטפס יורד צפרק עושין פסין (דף כה.)¹⁰ דנקט עליה תחלה וצפ' צמה מדליקין (דף לד:) צין השמשות כהרף עין זה נכנס זה יוצא וקשה הא דריש רב יהודה הא דרשה גופה מקרא אחרינא דלא תלאו צפרק הכונס (דף ס זסס:) ואומר רש"י³ דלרבי מרי קראי הבקר אור רריך לעיר אחרת ואפי' היכא דליכא מיתחם למויקין כגון אחי יוסף דהוו י"א והטעם מפני הפחמים¹ וקרא דלא תלאו איצטרריך לעירו¹² ומפני המויקין¹³: **ובאור** בקר בעולם הזה. פ"י ר"ת דהיינו עד חצי היום¹⁴ כדמוכח צפ' תמיד נשחט (דף נח.) דעד ו' שעות נקרא צקר¹⁵ כעין זה יהיה תחלת זריחת השמש דהיינו הנך החמה לצדיקים לעמיד לצב:

והא קיימא לן עד צאת הכוכבים ימנא הוא. אומר ר"י דפשיטא ליה לגמרא דעד זאת הכוכבים ימנא משום דמסקינן צפ"צ דמגילה (דף לז:) דמגילה ומהתם נמי מוכח דעד זאת הכוכבים יוס הוא ולא קשה מההוא קרא לתנאי דפרק צמה מדליקין (דף לד:) וזהו. דקאמר ר' יהודה משתקע החמה כל זמן שפני מוצח מאדימין ואיכא לתאן דאמר התם שני חלקי מיל שהוא לפי הנראה שעה גדולה לפני זאת הכוכבים דאין צוקיין צאלת הכוכבים כדאמר התם לא כוכבים גדולים הנראין ציון ולא כוכבים קטנים הנראין צלילה אלא ציונים¹⁰: **י (בדרתנן) הנודר מן האור.** מיהו היכא דלשון צני אדם כדאמרין בערבין (ד' יע'): גצי האומר משקל ידי עלי מדאורייתא קיבורת כולה צנדרים הלך אחר לשון צני אדם דהיינו עד האציל¹⁰ ט:

¹ ושינוי למאיר ובא קראו יום. כלומר משיאר היום ולהלן קראו יום. [אמצעות דימנא. למצות שנוהגין ביום, כגון ציצית ומילה וכיוצא בהן. חשוכא ופקדיה אמצותא דנהוי (שלייה) [בליילה] הללוהו כל כוכבי אור. פירושו בא הכתוב להודיע דאפילו זורח הכוכבים נקרא אור, נפקא מינה לנודר, דאמר מר הנודר מן האורה אסור אפילו באורן של כוכבים.

עין משפט נר מצווה

א א מיי פ"צ מלכות חמץ ומנא הלכה ג סמך עשין לנו טור וי"ע ר"ח ס' תלף סעף פ:

מוסף תוספות

- א. ואפי' נאמר דמתני' מדרבנן מ"מ אנו צריכין ליתן טעם. מוס' שאנך.
- ב. אלמא אי לאו דלא אשחיה רבנן הוה גורין דלמא אתי למיכל מיניה. מוס' ר"פ. ג. [ו]משום אדם אחד לא עשו תקנה. סס: וכיון דלבי ביחו המותרין מותר לשהות היין לעצמן אם אתה אוסרו לזה נמצאת מצריכן לעמוד בבית מיוחד לעצמן. מה"ס תלפיה.
- ד. היכא דלא ביטל. מוס' שאנך. ה. [ו]מקמינן ליה לתוך זמנו. מוס' שאנך.
- ו. י"א. איצ"ג דמ"ד לילי לילי ממש אמצקנא נמי קאי נקט קס"ד משום דקס"ד דמאן דאמר נגהי נגהי ממש קאמר, כי היכי דמאן דאמר לילי לילי ממש. מ' הרי"ן.
- ז. דמשום מויקין מה לי עירו מה לי עיר אחרת, ועור דההוא דמצריכן, בעירם היה. מוס' הרי"ט.
- ח. הרי"ל למימר יצא בכי טוב ויכנס בכי טוב דהא לעולם יוצאין מעיר קודם שנכנסין. מוס' ר"פ. ט. ולכאורה הרי"ל למימר יורד תחילה. מוס' הרי"ט.
- י. שאינו רגיל בה. מ' הרי"ן. יא. שהוא רגיל בה, והוי לחזירה. סס. יב. אבל לא מפני הפחמים, שכבר הוא רגיל בהם. שם. יג. שהווי כל המאור שיכול לאירי. מוס' ר"פ. יד. דכתב את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים אלמא עד בין הערבים דהיינו משש שעות ולמעלה נקרא בקר. מה"ס תלפיה.
- טו. והשתא פליגי דלר"י מספקא ליה בכל הכוכבים הנערים משקיעת החמה עד שהכתיף העליון אם הם בינונים אם לאו. מוס' שנת לה. טז. אבל היכא דלא בקיאינן בלשון בני"א אולינן בתר לשון תורה. מוס' הרי"ט. ועיין מהמ"ס תלפיה.

רבינו חננאל

אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנהר כו'. מאן אור רב הונא אמר נגהי רב יהודה אמר לילי. אף על גב דאיסקנא לדברי הכל אור אורתא הוא, אמרינן קס"ד דמאן דאמר נגהי קסבר האי אור צפרא לילי הוא. ואותבינן עליה והכתיב הבקר אור ויקרא תאמר האור לילי הוא. ופיקינן מי כתיב אור בקר דשמעת מינה שהאור בקר הוא, הבקר אור כתיב, ופי' הבקר האיר ולא כי האור הוא הבקר. מיתביי האור בקר יזרח שמש אלמא אור ימנא הוא. ושינוי וכאור בקר כתיב, כלומר כאור בקר קודם זריחת שמש לצדיקים לעמיד לבוא הוא כעין זריחת שמש בעולם הזה, נמצא זריחת שמש בעולם הזה כעין אור בקר קודם זריחת שמש לצדיקים לעמיד לבוא. ויקרא אלהים לאור יום. כגון הקטר חלבים ואבריים.

כגון הקטר חלבים ואבריים.

אור לארבעה עשר פרק ראשון פסחים

אי פשיטא דר' דאנפשות קאתי. אומר ר"י ור"ז דהאי קרא צאז על הבן מיירי דקמס אז מרחס על הבן ולא יהרגו אם יעמוד נגדו להליל ממונו ולכן לא ניתן להלילו בנפשו אלא כשיודע בצבור שלהורגו צא דמוכח צפרק בן סורר (דף עב: ושם) דמוקי בצרייתא דמניא אם זרחה עליו השמש וכי עליו בלצד זרחה אלא אם צרור לך כשמש שאין לו שלום עמך הרגהו ואם לאו אל תהרגהו צאז על הבן וההיא דמניא אם צרור לך שיש לו שלום עמך אל תהרגהו מוקי צבן על האב: **מאימתי** י"ד אסור בעשיית מלאכה. פירש רש"י

רבינו הגנאל

תא שמע בודקין באור ארבעה עשר ובארבעה עשר שחרית ובשעת הביעור. מוקמינן ובארבעה עשר שחרית מכלל דאור אורתא הוא ש"מ. וכיון שנתברר כי זה האור ששנינו במשנתו אורתא הוא למה לי לומר עד ת"ש. יש לומר כי לא מוזז המשנה לבריה שמענו כי אור אורתא הוא אלא גם יש לנו ללמוד מזה האחרת. מאימתי ארבעה עשר אסור בן יעקב אומר משעת האור ר' יהודה אומר משעת הגין החמה. ש"מ מוקמינן ר' יהודה משעת הגין החמה מכלל דאור דקאמר ר' אליעזר בן יעקב אורתא הוא. ודחוקן מאי משעת האור דקאמר ר' אליעזר בן יעקב משיעלה עמוד השחר ויאיר אור היום. והכי קאמר ליה בשלמא לדידי דמינא בליליא שרי למיעבד מלאכה וביממא אסור, אשכחן דשרי בליליא ואסרי ביממא כי האי גונא בתענית. דתניא עד מתי אוכל ושותה עד שיעלה עמוד השחר, אלא לדידך היכן אשכחן שיעלה עמוד השחר עד הגין החמה מחר ושאר היום אסור. אמר לו ר' יהודה הוא עצמו ערב הספח יוכיח שהוא מותר באכילת חמץ עד ארבע שעות ומכאן ולהלאה אסור. ודחי ר' אליעזר שאני עמוך דהוא מאורייתא והתורה הותרה מקצת היום ואסרה מקצת היום, ולא שיעינן איסורא דרבנן. [היינו] המלאכה בארבעה עשר שויה מדרבנן מן הפסול חמץ שהיא מן התורה אסורה. ור' יהודה אמר לך אנא נמי לא אמרי אלא בשעת שישת שאיסרה מדרבנן. שכן התורה אכילת חמץ מותר עד הגין היום, דקיימא לן אף ביום הראשון אף חלק, והנה מצאנו לרבנן ביום אחד שאסרו מקצתו והיא שעת שישית שמן התורה מותר באכילת חמץ ורבנן אסרוה. ודחי ר' אליעזר ההוא לאו משום איסורא הוא אלא הרחקה עברו כו'. תא שמע אין משיאין משראות אלא על החדש שאימתי בזמני לקדשו, ויאמתי משיאין עליו לאור עבודה, ש"מ אור אורתא הוא. [שנראה בזמני לקדש. הוא יום שלושים. היה עומד ומקריב על המזבח לאורה טעון קידוש ידים ורגלים. אף על פי שכל הלילה היה מקורב] בלאורה לקיים מה שכתוב בבאבא אל אהל מועד, וחשוב כאלו לאותה שעה [בנס].

אומר ר"י ור"ז דהאי קרא צאז על הבן מיירי דקמס אז מרחס על הבן ולא יהרגו אם יעמוד נגדו להליל ממונו ולכן לא ניתן להלילו בנפשו אלא כשיודע בצבור שלהורגו צא דמוכח צפרק בן סורר (דף עב: ושם) דמוקי בצרייתא דמניא אם זרחה עליו השמש וכי עליו בלצד זרחה אלא אם צרור לך כשמש שאין לו שלום עמך הרגהו ואם לאו אל תהרגהו צאז על הבן וההיא דמניא אם צרור לך שיש לו שלום עמך אל תהרגהו מוקי צבן על האב: **מאימתי** י"ד אסור בעשיית מלאכה. פירש רש"י

מדיקאמר וזלילה יהי כגנב. והכי קאמר ביום כשעוברי דרכים הולכים עומד רוחא צאז הדרכים והורגן וטולת את ממונס וזלילה הוא נעשה כגנב לחתור בתיס ולגנובו: **הכי קאמר.** מה שנמנה לך תורה רשות על הצא במחמתרת להורגו כדכתיב (שמות כב) אם צאז במחמתרת ימלא הגנב והוכה ומת אין לו דמיס אם צרור לך הדבר כאור שהוא צא על עסקי נפשות דהיינו כל אדם חוץ מאב על הבן וכיוצא בו שמכיר בו שהוא אוהבו מאב אצל שאר כל אדם אם היה בעל הממון עומד כנגדו להליל ממנו ממונו זה עומד עליו והורגו רוחא הוא וניתן רשות לכל הקודם להליל את בעל הממון בנפשו של צא במחמתרת. וזלילה אם מספקא לך כלילה כגון שאדם אוהבך שהוא אצרך ורוממו עליך ואם היית עומד כנגדו להליל ממונוך אינו הורגך יהי צעינך כגנב ולא ניתן להורגו והכי אמרינן בסנהדרין (דף עב:) דאז על הבן אינו נהרג במחמתרת: **כוכבי נשפו.** כוכבי לילו: יקו לאור. יפסה ליום: **עפעפי.** זיהור: (גהורא. לדבר המאיר ולא שיהיה שם היום אור ולא קאמר יקו ליום אלא יקו שאיר ואין: **ואומר אך חשך יפופני.** ואומר סבור הייתי צעוני כשהייתי נדקך אך בחשך זה אמות והוא יפופני והוא יחשך ממיד עלי לשון נשף וזלילה והחשך שהייתי שרוי בו נעשה אור צעדי אצלי וגבי לילה שייך למימר יוס אלמא הכי קאמר דוד הלילה נעשה לי יוס: **אני אמרסי.** מפני חטאי שאף מן העולם הצא אטרד ועכשיו שמח לי על אותו עון חשך מן העולם הזה שהייתי שרוי בו בחשך ובחמרה האיר צעדי שהודיע הקב"ה לשונאי דוד צימי שלמה שמחל לדוד כשצקס להכניס ארון לצית קדשי הקדשים ודבקו שערים זה צוה צמונד קטן (דף ע. ט.'): **בודקין.** חמץ: **מדקאמר וזי"ט שחיס מכלל דאור אורסא הוא.** וטעמא דר' יהודה מפרש לקמן בפייקוי: **אסור בעשיית מלאכה.** צמקוס שהגו בו לנהוג איסור דלמרינן לקמן (דף ג.) מקוס שהגו שלא לעשות מלאכה אין עושין: **משעס האור.** אכל קודם לכן אפילו נהגו בטלה דעתן: **מותר באכילת חמץ.** עד שש שעות דללקמן צפרקין (ד' ט.'): **אורסא הוא.** משחטיה ושקעה חמה של שלשה עשר: **נימא איבו לנפשיה.** היכן מלינו שהיוס אסור והלילה מותר: **הכי קאמר.** ליה הך איסורא דרבנן היא ולא דאורייתא וצשלמא לדידי דלמינא משעת עמוד השחר אשכחן צעלמא

אומר ר"י ור"ז דהאי קרא צאז על הבן מיירי דקמס אז מרחס על הבן ולא יהרגו אם יעמוד נגדו להליל ממונו ולכן לא ניתן להלילו בנפשו אלא כשיודע בצבור שלהורגו צא דמוכח צפרק בן סורר (דף עב: ושם) דמוקי בצרייתא דמניא אם זרחה עליו השמש וכי עליו בלצד זרחה אלא אם צרור לך כשמש שאין לו שלום עמך הרגהו ואם לאו אל תהרגהו צאז על הבן וההיא דמניא אם צרור לך שיש לו שלום עמך אל תהרגהו מוקי צבן על האב: **מאימתי** י"ד אסור בעשיית מלאכה. פירש רש"י

(א) [תנינא יב: צ"מ פג:]; (ב) [לקמן י: מנחות טו:]; (ג) [לרבעה]; (ד) מוספתא (א) פ"ג ה"ג, (ב) פ"ק מ"ב:]; (ו) [דמניא]; (ז) [משעת יב. ע"ש]; (ח) ר"ה כב:]; (ט) וצמיס יט: מוספתא יומא פ"א ה"ג ומונחות (א) [משעת יב. ע"ש]; (ב) [שבת ל:]; (ג) [דף י:]; (ד) [ר"ה]; (ה) [יום שלשים קרי יוס עגורו כלי' ע"י רש"י ר"ה כב:]; (ו) [ר"ה טו:]; (ז) [ע"י מוס' שם ד"ה וכו']; (ח) [לקמן ג.]; (ט) [למא].

תורה אור השלם

- יחשבו כוכבי נשפו יקו לאור ואין אלא יפסה בעפעפי שחר.
- יאמר אך חשך יפופני ולילה אור בעדני: החליל קלט יא

מוסף רש"י

ובשעת הביעור. בשעת ששית, אכל מכלן ואין לא ידוקן אפילו לא צק ממונ, דגורין משס דלמא אחי למיכל שמונא אורו צפסא (מנחות טו:). ע"ה מתי אוכל ושותה. גלילה כשמתענה למחר, ככל מעות שהא אכל משחמץ, ואפילו בתענית יחד קא מיירי (תענית יב.). שנראה בזמנו לקדשו להודיע שנתקדש (ר"ה ר"ה כב.).

מוסף תוספות

פ' בקינורס דהיינו באדם אחר ולא באב על הבן, ולא מותרא דלישנא דאי פשיטא לך משמע שיש פעמים שאינו פשיטא לך והא דרמי דאנפשות קאמרי כיון דמיירי באחר. מוס' ג"פ. ב. הלכך האי לישנא דהכא נמי איכא לאוקמי באב על הבן ולא כפי הקינורס. מוס' שאנך. ג. כיון שהוא חלבי במנהג. מוס' ד. שההלכה הוא לצורך בעה"ב ואינו מחויב להשכים כרי שיתחיל למלאכה בעה"ב בזמנה דהיינו הגין החמה אלא ההילוך יהיה משל בעה"ב. מוס' הל"ש צ"מ פנ: ה. וא"כ קשה הילכתא אהילכתא דהלכה כבי"ה, וקיימא לן דמשנת ראבי"ה קב ונקי וי"ל [ד]. מוס' ג"פ.

צמדי דרבנן דהלילה מותר והיוס אסור: דלגני ציה רבנן. שנחנו חילוק צשיעוריס זה לאיסור היכן הורגלו לעשות כן דנימא דהכא נמי כן גורו: **ואם אמרם לי.** ראייה צמילי דאורייתא שגזירת הכתוב כן היא ואין זו מרת חכמים: **שעוס דרבנן.** לנד איסור של תורה שהוא משע שעות ולמעלה דלקמן [ד]. הוסיפו חכמים שמי שעות כדתן [א]: אוכלין כל ארבע ומוליין כל חמש ושורפין בתחלת שש הרי לך צשל דבזיהיס שמי שעות אסורות והארבע ראשונות לא אסרו: **ואידך.** ההוא לא דמי להכא דהרחקה עבוד רבנן לדאורייתא משום יוס המעונן וצני אדם שאין צקאין צשעות ויעטו צין שש לשבע אכל באיסור זה כוליה דרבנן אחר שגורו איסור כל היוס גורו: **אין משיאין משואות.** אצוקות צראשי הריס היו שלומי צית דין עושין להודיע שהיוס קידשו צית דין את החדש: **אלא על החדש שגראה צמונו לקדשו.** ציוס שלשים שגראה לקדש דלילו כשהחדש מעובר ועושין ראש חדש ציוס שלשים וחדת אין מקדשין אותו שכבר קדשוהו שמיס ואשמעינן האי תנא דלחמסר צעדינן משואות ואמלל לא צעדינן משואות וכשאין רואין משואות יודעין שהחדש מעובר: **לאור עבדו.** ליל שבער שלשים להודיע שהיוס נתקדש. ליל שלשים [ו] [ואחד] קרי אור עבדו. על שם שצו נעשה החדש מעובר כשאין קובצין בו את ראש חדש: **אלמא אור אורסא הוא.** דהא ציוס אין משואות של אור נראין מרחוק: **עומד ומקריב כל הלילה לאורה עעון קידוש ידים ורגלים.** דקסבר רצי לינה פוללת צקידוש ידים ורגלים וטעמא מפרש צוצמיס [ז]: **אורה שאני.** היכה דמני אורה לא פליג רצ יהודה דהוא לשון יוס: המפלת

